

Otázka: Postmoderní filosofie

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Barbora

POSTMODERNA V UMĚNÍ

- pojem postmodernismus označuje nové přístupy v současné vědě, v umění a ve filosofii
- termín postmodernismus se nejdříve začal užívat v rámci architektury, když začala být kritizována díla modernistických architektů (funkcionalismus – Francouz Le Corbusier), kteří podřizovali provedení staveb jedině jejich účelu a funkci
- také ve výtvarném umění a literatuře se začínají prosazovat názory, které kritizují do sebe zahleděné avantgardní směry, jež svůj program zakládaly na myšlence revolučních obrátů v umění i ve společnosti
- postmodernismus se v umění projevuje mísením různých žánrů a směrů, odmítáním závazných pravidel a programů, postmoderní umění kritizuje i „vymělkovanost“ moderního umění, které se stalo nesrozumitelným i pro běžného čtenáře či diváka, a proto se postmoderní umělci snaží, aby umělecké dílo bylo víceúrovňové, tzn., že z něj má mít požitek jako běžný čtenář, tak i čtenář vzdělaný

OBECNÁ CHARAKTERISTIKA POSTMODERNÍHO MYŠLENÍ

Kritika europocentrismu

- filosofické myšlení postmoderny vychází z poznatku, že proamerická kultura budovaná na anticko-křesťanských základech byla dosud příliš zahleděna do sebe a nebyla ochotna považovat jiné kultury (čínskou, islámskou, indickou apod.) za zcela rovnoprávné a rovnocenné

Kritika universalismu a racionalismu

- postmoderní myšlení kritizuje nejen europocentrismus, ale i samotné základy evropské kultury (racionalismus - víra ve všemocnost lidského rozumu; a universalismus - přesvědčení o všeobecné celosvětové platnosti toho, co vzniklo v rámci evropské civilizace), protože se ukázalo, že velké historické projekty založené na těchto základech a na optimismu dějinného pokroku, naprosto zklamaly

- místo snahy o racionální a univerzální vysvětlení světa (které je podle postmoderny často spojeno se snahou o univerzální celkové ovládnutí) klade postmoderna důraz na pluralitu přístupu ke světu - žádný způsob výkladu světa si nesmí nárokovat právo na absolutní platnost a musí uznat, že jiné přístupy ke světu nejsou horší, ale pouze jiné

POSTMODERNÍ FILOSOFIE

- postmoderní filosofie navázala na **strukturalismus**, který původně vznikl v rámci lingvistiky, kde byl jeho hlavním představitelem **Ferdinand de SAUSSURE** (1857 - 1913) [sosýr] - Saussure rozlišoval jazyk jako systém (fr. langue, angl. language, něm. Sprache) a jazyk jako konkrétní promluvu (fr. parole, angl. speech, něm. Rede) - při této konkrétní promluvě jsme vždy determinováni jazykem jako systémem

- v pozdějším období začal být strukturalismus uplatňován i v jiných společenských vědách, především v sociální a kulturní antropologii (sociologie, etnologie, kde byl nejvýznamnějším

představitelem **Claude LÉVI - STRAUSS** [levi strós] - zkoumal vztahy a chování v určitém typu společnosti s ohledem na myšlenkovou strukturu jejich světa; to, co nám připadá podivné či zábavné u primitivních kmenů, je v rámci jejich systémů myšlení (mýty) zcela pochopitelné a oprávněné

- do postmoderní filosofie (navazující na strukturalismus) jsou řazeni především francouzští myslitelé - Michel Foucault [fukó], Jacques Derrida a Jean-Francois Lyotard [lijotár]

MICHEL FOUCAULT (1926 - 1984)

- proslavil se především svými pojmy epistéma (epistémé) a diskurs:

- epistéma - tento pojem označuje určitý systém či řád, který „vládne“ dané společnosti v dané době a tuto společnost determinuje

- epistémy jsou různé jak v dané chvíli pro různé společnosti, tak pro jednu společnost v různých dobách

- diskurs - způsob promluvy (věda, umění, způsob života) typický pro určitou epistému

- ke konkrétnímu diskursu jsme nuceni konkrétní epistémou

JEAN-FRANCOIS LYOTARD

- postmoderní dobu charakterizoval ve svém díle Postmoderní situace - všechny předcházející dějinné epochy měly podle Lyotarda „zastřešující systém“, který lidi žijící v dané době sjednocoval - Lyotard je označuje jako **meta-příběhy** (nad-příběhy, vyprávění)

(např. v antice to byla řecká nebo římská mytologie, ve středověku křesťanství, od novověku

především osvícenství, víra ve všemocnost lidského rozumu, v komunistických zemích víra ve spravedlivou společnost založenou na naprosté rovnosti)

- v dějinách se ovšem ukázalo, že tyto „projekty“ nefungují, a proto v dnešní době už neexistuje nic, co by bylo schopno lidi sjednotit a čemu by všichni věřili → toto je pro Lyotarda základní znak dnešní postmoderní doby; neexistuje jeden univerzální metapříběh, ale žijeme v pluralitě různých příběhů, z nichž si libovolně vybíráme.